

Мултимедията в чуждоезиковото обучение

ст. ас. Диана Григорова, кат. Компютърни системи, Русенски Университет
ст. преп. Лиляна Славянова, кат. Чужди езици, Русенски Университет

Abstract. Multimedia can be defined as the computer delivered combination of a large range of communications elements - text, sound, graphics, pictures, photographs, animation and moving video. Language learning is concerned with the development of communication skills and has traditionally and creatively exploited all these communications elements. Subject of this paper are the advantages and some possible disadvantages in using multimedia for the purposes of foreign language teaching. An application developed using the authoring system Multimedia ToolBook 4.0 is presented, too.

1. Увод.

Чуждоезиковото обучение с помощта на компютър не е новост: вече повече от 10 години успешно се използват възможностите на компютъра за обучение по английски като чужд език.

С нарастване мощността на компютрите се увеличават възможностите им за работа с картина, звук и обработката на видеосигнал. Мултимедията може да бъде дефинирана като комбинация от текст, звук, картина, анимация и видео, управлявана от компютър. Обучението по чужд език е свързано с използване на тези комуникационни елементи. Всеки от тях има свои преимущества и предизвиква специфична реакция от страна на обучаемия. Възможността на компютъра да комбинира, свързва и управлява тези комуникационни елементи означава, че става въпрос за мултимедия, чийто ефект е по-голям от сумата от ефектите на отделните части. Мултимедията има още една характерна черта. Тя внася ново мощно измерение в общуването с компютъра: управлението и манипулирането на информацията е прехвърлено в ръцете на обучаемия. Той има възможност интерактивно да обмисля, да изследва, да търси и да получава отговори.

Обект на този доклад са предимствата и недостатъците на мултимедията като средство за обучение по английски език. Разгледано е и едно конкретно приложение.

2. Предимства и недостатъци.

Разпространението на информация чрез CD-ROM или чрез Internet е вече част от ежедневието. Повечето от продаваните персонални компютри вече се комплектоват със CD-ROM устройства. Обучението по чужд език с помощта на мултимедия също вече е факт. Поставянето на въпроса за нейните предимства и недостатъци има за цел да балансира мненията за този метод за обучение,

както и предотвратяването на някои проблеми, които могат да възникнат. Дискусията за предимствата и недостатъците е на основа на характерните черти на CD-ROM технологията. Те могат да бъдат дефинирани по следния начин:

- Възможност да осигури на обучаемия интегриране на различните медии.
- Интерактивност на програмното осигуряване.
- Лекота и непосредствен достъп до данните от всички медии.
- Голям обем на данните.

Трябва да се има предвид, че споменатите характерни черти зависят от използвания софтуер и от индивидуалността на обучаемия.

Предимства.

Комбиниране на медиите.

В обучението по чужд език се използват всички медии, които изграждат мултимедията: текстове, картини, звук, видео. Всяка от тях има за цел да развива различни умения на обучаемия по специфичен начин. Това, което предоставя мултимедията е възможността от тяхното обединение на едно място. Ефективността на мултимедията е по-голяма от сумата на нейните отделни части.

Интерактивност.

Обучаемите, които ползват CD-ROM материали не са пасивни. Те са активно ангажирани с езика, тъй като компютърът очаква тяхната реакция.

Индивидуалност.

Всички, които изучават чужд език имат различни нужди, интереси, мотивация, предпочитан начин на обучение, различни възможности. CD-ROM технологията е изключително гъвкава в това отношение. Обучаемият може да фокусира усилията си в тези области от езика, които са му нужни и да игнорира останалите. Той може да насочи своите предпочитания към определен тип медия, да и отдели време, колкото желае и да работи със свое, индивидуално темпо.

Собствен контрол.

Обучаемият решава сам какво, кога, как и колко време да учи. Според Naiman (1977) този начин на контрол дава много добри резултати. CD-ROM технологията, с изобилието и разнообразието от материали, които предлага и заложената обратна връзка е изключително удобна за собствено обучение.

Без заплахи, без наказания.

Работата с компютъра е лична. Грешките, които обучаемият допуска обикновено остават известни само за него. Тази непубличност на обучението освобождава обучаемия да навлиза с лекота в области, в които не се чувства достатъчно компетентен.

Ролята на преподавателя. Използването на CD-ROM технологията променя ролята на преподавателя. Той е освободен от необходимостта да

борави с аудио и видео касети, освободен е от задължението да организира последователността на изпълнение на задачите и да осигурява обратна връзка за цялата група. Преподавателят е свободен да работи индивидуално.

Мотивация и интерес.

Има доказателства (Watts 1989; Brett 1996), че използването на мултимедията за самостоятелна работа е по-привлекателно и дава повече мотивация от традиционното използване на книги, видео и аудио касети. Възможно е причината за това да е факторът новост или твърде привлекателните черти на мултимедията.

Повторяемост.

Компютърът е неуморим за разлика от много от нас, преподавателите, а софтуерът може да работи безкрайно.

Използване на автентичен материал.

В идеалният случай (според авторите) при обучението трябва да се използва напълно автентичен език, без никакви промени, съобразени със специалната цел: обучение (Sinclair, 1990). Използването на CD-ROM технологията осигурява тази възможност.

Недостатъци.

Балансираното разглеждане на употребата на мултимедията за изучаване на чужд език изисква и споменаването на възможните недостатъци.

Висока първоначална цена.

Цената на достатъчно мощен компютър, снабден с необходимия хардуер (CD-ROM устройство, звукова карта, тонколонки, микрофон) е твърде висока.

Технически проблеми.

CD-ROM технологията все още не е така безотказна, за разлика от използването на аудио касетите. Всеки знае, че всяка лента може да бъде сложена във всяко устройство и гарантирано ще работи. За съжаление нещата не стоят така при CD-ROM технологията и това може да се окаже обезкуражаващо за потребителя. Някои от проблемите, с които потребителят може да се сблъска са: разнообразните начини по които могат да бъдат конфигурирани компютрите и звуковите карти; скоростта на CD-ROM устройствата; различните шрифтове.

Нестандартизиран интерфейс.

Досега няма установен стил на интерфейса с потребителя при изучаването на чужд език чрез CD-ROM технологията. Всеки компакт диск има собствени характерни черти, които потребителят трябва предварително да изучи. Това е разбираемо като се има предвид съществуващото разнообразие от медии и стилове. Пример за такова разнообразие са системите за навигация. При някои уроци движението между екраните става с помощта на менюта, при други - с помощта на икони: напр. отворена врата за преминаване към следващ екран. Инструкциите към обучаемия също могат да бъдат представяни по различен начин: някои могат да са изписани на екрана, други могат да бъдат

предавани чрез звук. Това разнообразие на стилове донякъде създава проблеми при започване на работа с нов диск. Друг елемент, който остава невидим в самото начало при работа със CD-ROM е обемът на материала, включен в урока. При работа с книги това не е проблем, докато при използване на CD-ROM са необходими някои начални пояснения в този аспект.

3. Разработка на приложението.

Разработката е спонсорирана от TEMPUS S_JEP 09349. Целта на проекта е да бъдат създадени софтуерни приложения за обучение по английски език с мултимедийни средства. Обект на този доклад е приложение за обучение по бизнес английски.

Учебният материал е разпределен в три основни части: 1) Изучаване на езика в различни ситуации (Language Study); 2) Изучаване на думи (Word Study); 3) Развитие на уменията (Skills development). За изучаване на езика са разработени упражнения в няколко тематични направления: запознанство, поздравления, отправяне и отклоняване на покана, отправяне на предложение и молба, изразяване на благодарност. Разделът за изучаване на думи има за цел да упражни някои често срещани думи и фрази при официално общуване. Включени са упражнения с т. нар. "объркващи думи" - сходни по звучене, но много различни по значение. Разделът Развитие на уменията включва упражнения за слушане, четене, говор, писане.

Интерфейсът с потребителя е максимално опростен. За улеснение на обучаемия, в долния край на всеки екран има лента за статуса, която указва местоположението на екрана в урока. Напр. Word Study, Confusing words, page 1 of 3 означава, че обучаемият е избрал разделът за изучаване на думи, упражнение с "объркващи" думи и в момента се намира на първата от трите страници, от които се състои то. Задачите, които обучаемият трябва да изпълни са написани на екрана. Дадени са подробни указания за действията, които той трябва да изпълни. Реализираните упражнения са няколко типа:

- погълване на липсващи думи, изрази, които са част от някакъв текст;
- подреждане на разбъркани думи от изречение в правилен ред;
- подреждане на фрази в диалог;
- определяне дали дадено твърдение е истина или не;
- избор на едно или няколко правилни твърдения измежду няколко;
- намиране на съответствие по различен признак между елементите от два списъка.

Задачите са формулирани въз основа на писмени материали и материали от аудио и видео касети. При някои от упражненията е предвидена помощ. При различните упражнения помощта е от различен тип. В някои случаи тя предоставя повече писмена информация, в други - превод на български, в трети е под звукова форма. Обучаемият винаги има непосредствена обратна връзка за правилността на своите отговори. При по-сложната лексика, която е застъпена

в упражненията с “объркващи” думи обратната връзка не само регистрира правилността на отговора, но дава и допълнителни пояснения. При упражненията за попълване на липсващи думи и изрази, ако обучаемият не успее да напише правилния отговор при два опита, верният отговор се изобразява автоматично.

Приложението е разработено с помощта на авторската система на фирмата Asymetrix - Multimedia ToolBook 4.0 и може да работи под управлението на Windows 3.11, Windows 95, Windows NT.

Минимум необходимият хардуер включва:

486 33 MHz процесор;

8 MB RAM;

SVGA монитор с разрешаваща способност 480/640 пиксела;

CD-ROM устройство;

тонколони, микрофон.

Приложението, създадено с ToolBook 4.0 има странична организация - то наподобява книга, но в която страниците не следват непременно една след друга. Това много помага при организацията на хода на учебния процес, като също е голямо предимство за програмиста. ToolBook е обектно ориентирана среда, в която всички визуални елементи: бутони, полета, графики, фонове, страници са обекти. Книгата, обхващаща всички страници също е обект. Обектите комуникират помежду си с помощта на съобщения, а съобщенията се генерират от събития. Събитията от своя страна могат да бъдат системни или предизвикани от потребителя, напр. кликане с мишката върху бутон. Всяко съобщение е адресирано към цел, която е обект, избрана от събитието. Съобщенията се обработват от обработващи модули (handlers), като всеки модул съответства на различно съобщение. Едно от предимствата на ToolBook 4.0 са готовите програмни модули, наречени Widgets (магьосници), които могат директно да се копират в приложението заедно с техния програмен текст. Според нуждите на нашето конкретно приложение, програмният текст на някои “widgets” е допълнен, а също така са добавяни и допълнителни обработващи модули (handlers).

4. Изводи.

Възможността да се комбинира звук и визия в компютърно приложение позволява компютърът да изпълнява функции, които поотделно се изпълняват от учебници, магнетофони и видео. Сега вече има възможност тези комуникационни елементи да се комбинират в предлаганата обучаваща система и обучаемите имат възможност сами да ги комбинират. Очакванията са, че в бъдеще мултимедийните приложения ще доминират в езиковото обучение с използване на компютърна техника. Предстои допълнително да се изследва как обучаемите възприемат този подход. Информацията от такова изследване ще послужи при бъдещи разработки. Съществуват няколко ключови въпроса, които трябва да намерят отговор: 1) Използването на мултимедийни

ресурси предоставя ли необходимите средства за езиково обучение? 2) В състояние ли е мултимедията да представи в по-разбираема форма езиковия материал? 3) Представява ли мултимедията инструмент, който да направи по-ефективен процеса на самообучение? 4) Мотивира ли тя обучавачите се за по-нататъшното и използване? Много от бъдещите разработки в езиковото обучение, основаващи се на мултимедия ще бъдат подсказани от развитието на технологиите. Подозираме дори, че със сливането на звук, визия и текст е достигнат един праг, който ще бъде преодолян с развитието на системите основаващи се на виртуална реалност.

ЛИТЕРАТУРА:

- Brett, P. (1995) Multimedia for listening comprehension: the design of a multimedia-based resource for developing listening skills. *System*, vol.23, 77-85.
- Rizova, M., Slavianova L., Stefanova D. (1996) Developing multimedia courseware for the business English module at the University of Rouse. First International European Studies Conference "From east to west".
- Brett, P. (1996) Using multimedia: an investigation of learners attitudes. *Computer Assisted Language Learning Journal*, vol.9, 191-212.
- Barnett, L. (1993) Teacher off: computer technology guidance and self access. *System*, vol.21, 295-304.
- Thompson, J. and Chesters Gr. (1992) CALL for all. *Computers & Education*, vol.19, 163-172.
- Asymetrix Multimedia ToolBook. User manual and openscript reference.